

Rudolf Steiner

Krv je celkom zvláštna šťava

Každý z Vás si určite pamätá, že dnešná prednáška podľa svojho názvu, nadväzuje na Goetheho Fausta. Všetci viete, že v tejto básni je písané, ako Faust - predstaviteľ ľudského úsilia o poznanie - sa stretáva so zlými mocnosťami, ktoré sú zo svojej strany v básni reprezentované Mefistofelom, vynálezcom pekla. Viete všetci, že Faust má s Mefistom uzavrieť zmluvu a spis má potom podpísať krvou. Faust to považuje najskôr za frašku, Mefisto však vyslovuje na tomto mieste Goethom bez všetkých pochyb vážne myslenú vetu: „Krv je celkom zvláštna šťava.“

U tohto miesta sa tzv. vykladačom Goetheho prihodilo niečo pozoruhodného. Viete predsa, že o Goetheho Faustovi existuje veľmi obsiahla literatúra, ktorou by sa dala naplniť celá knižnica. Prirodzene nie je mojou úlohou hovoriť bližšie o tom, čo všetci títo vykladači Goetheho hovoria o tomto mieste vo Faustovi; ale neprinášajú nič viac, než čoho je príkladom jeden z posledných komentárov výklad univerzitného profesora Minora. Minor, práve ako aj iní vykladači Fausta, pojednáva o tejto vete ako o ironickej poznámke Mefista a k tomu pridáva nanajvýš pozoruhodnú poznámku - počúvajte dobre, čo hovorí, aby ste sa snád nepodivili, na čo všetko môže taký Goetheho vykladač prísť; hovorí: "Diabol je nepriateľom krvi", a poukazuje na to, že krv je tým, čo človeku vlastne život predlžuje a udržiava, a pretože diabol je nepriateľom ľudského pokolenia, je potom tiež aj nepriateľom krvi. Správne poukazuje však na to, že už v najstaršom spracovaní povesti o Faustovi, ako aj povesti vôbec, hrá táto krv rovnakú úlohu.

V jednej starej knihe o Faustovi sa nám jasne popisuje, ako si Faust trochu narezal ľavú ruku, ako potom nabral vytekajúcu krv do pera, podpísal svojím menom zmluvu a ako sa potom na ľavej paži zráža krv a tvorí veta: "Ó človeče, uteč!" To všetko je správne.

Ale teraz ona poznámka, že diabol je nepriateľom krvi, a preto práve požaduje podpis krvou.

Chcel by som sa vás opýtať, či si môžete predstaviť, že by niekto žiadal zrovna to, čo je mu nesympatické. Rozumne je možné iba predpokladať, že Goethe mienil u toho miesta - ale nielen Goethe, ale aj pôvodná povesť a staršie básne o Faustovi mohli mieniť to isté - že diablovej obzvlášť záležitosti na krvi a že jemu nie je ľahostajné, ak bude mať zmluvu podpísanú obyčajným atramentom alebo krvou. Nič iné sa tu nemôže predpokladať než len to, že predstaviteľ zlých mocností verí, áno je presvedčený, že bude mať Fausta úplne v ruke najmä tým, ak sa zmocní aspoň kvapky jeho krvi.

To je úplne samozrejmé a nikto nemôže tomuto miestu rozumieť inak, než že Faust podpisuje svoju zmluvu krvou nie preto, že by diabol bol nepriateľom krvi, ale že sa chce krvi zmocniť.

Podkladom je tu pozoruhodný pocit, že ten, kto sa zmocní krvi človeka, bude nad ním vládnuť, a že krv je preto zvláštna šťava, pretože je doslova tým, o čo musí byť u človeka bojované, ak bojuje sa o neho so zreteľom k dobru a zlu.

Všetky tieto veci, ktoré prechádzajú na nás z bájí a mýtov národa a týkajú sa ľudského života, podliehajú v našej dobe, so zreteľom na celé poňatie človeka, zvláštnej premene. Doba, v ktorej sa pozeralo na rozprávky, povesti a báje len ako na výraz národnej detskej fantázie, je už za nami. Áno, aj tá doba je za nami, v ktorej sa hovorilo detsky učným spôsobom o tom, že v povestiach sa vyjadruje národná básnická duša. Básniaca národná duša nie je vraj nič iné ako len výtvorom "zeleného stola" učencov, lebo máme práve tak zelený

stôl učencov, ako existuje zelený stôl byrokratický. Kto nahliadol do národnej duše, vie veľmi dobre, že v národe tu nejde o výmysly a podobné veci, ale o niečo oveľa hlbšieho, čo je práve vyjadrené v jeho povestiach a bájach o podivuhodných mocnostiach a zázračných udalostiach.

Ak sa pohrážime opäť do povestí a mýtov z nového hľadiska bádania duchovnej vedy a dáme na seba pôsobiť ony veľkolepé a mohutné obrazy, ktoré nám boli dochované z praveku, a keď sme vyzbrojení duchovnovedeckou metódou bádania, tu sa nám objavia mýty a báje tak, že sa nám stanú prejavom odvekej múdrosti sveta.

Je to tak, že sa človek najprv pýta: Ako to príde - lebo tu máme predsa pôvodne čo robiť s primitívnymi stupňami národa, s primitívnym nazeraním - že naivný človek mohol v týchto obrazne znázorniť záhady sveta a že my dnes, keď sa pohrúžime do týchto pradávnych obrazov, nachádzame tam to, čo nám dnes jasne odhaľuje duchovnovedecké bádanie?

Sprvu sa tomu musíme podiviť. Kto sa však hlbšie a hlbšie zaoberá spôsobom, ako tieto rozprávky a báje povstali, tomu ale tento údiv zmizne; potom zmizne aj každá pochybnosť a človek v nich nenájde len to, čo označujeme ako naivný názor, ale pozná v nich prejav pradávneho, múdrosťou naplneného nazerania na svet.

Veľa a oveľa viac je možné sa pri pozitívnom bádani ešte naučiť z týchto mýtov a povestí, ako keď prijímame dnešnú vedu založenú na rozume a na vonkajších skúsenostiach. Musíme však pristupovať k týmto veciam vyzbrojení metódami duchovnej vedy. Všetko, čo nachádzame v povestiach a dávnych názoroch sveta na krv, má už svoj význam, pretože upozorňuje, že mysliteľ má vo výraze svojej tváre vždy niečo, čo pripomína na vstrebanú bolesť.

Tak vidíte (v predovšetkým materialistickom nazeraní našej doby) opäť vynárať sa túto zásadu - ako krásne potvrdenie pradávnej zásady vedy o duchovne. Toto budete chápať stále hlbšie a hlbšie a zistíte, ako bude dnešnej vede opäť krok za krokom prístupnejšie to, čo je odvekou múdrosťou.

Podstata bádania v odbore duchovna spôsobuje, že sa pozerá na všetko, čo nás vo svete obklopuje - na nerastnú kostru, na rastlinný koberec, na svet zvierat na našej zemi, ako na fyziognomický prejav alebo ako na to dolné toho horného, duchovného života, ktorý sa za tým dolným skrýva. Tomu, čo je nám v zmyslovom svete dané porozumieme (z okultného alebo duchovnovedeckého hľadiska) správne, až keď spoznáme to horné - duchovný vzor, duchovné prabytosti, z ktorých to všetko vzišlo. Dnes by nás podobne malo zamestnávať to, čo spočíva skryté za prejavom krvi, čím sa tu (v zmyslovom svete) prejavuje krv vo fyziognómii. A keď nájdeme toto duchovné pozadie krvi, potom môžeme pochopiť, ako také poznanie musí spätne pôsobiť na náš celý kultúrny duchovný život.

Dnes doliehajú na ľudstvo veľké otázky - nielen otázka výchovy mladých ľudí, ale aj otázka výchovy celých národov. Aj také veľké výchovné otázky, pred ktoré budúcnosť postaví ľudstvo a ktoré musí vidieť každý, ak sa pozrie na veľké sociálne prevraty našej doby (napr. otázka ženská, otázka mieru, sociálne požiadavky, ktoré sa všade objavujú), to všetko predstupuje pred našu starostlivú dušu.

Všetky tieto otázky sa vyjasnia, keď spoznáme, čo sa ako duchovná bytosť skrýva za krvou.

Kto by chcel poprieť, že s touto otázkou súvisí aj otázka ľudských plemien, ktorá sa v prítomnej dobe opäť tak významne rysuje? Otázke ľudských plemien však porozumieme len, keď pochopíme tajuplné pôsobenie krvi a jej miešanie medzi národmi. Konečne s tým tiež ešte súvisí otázka, ktorá bude stále viac naliehavejšia; čím viac sa ľudia v tejto veci vymania z neusmerneného počínania a keď sa bude na tomto poli postupovať jednotne. Otázka, na ktorú sa tu poukazuje, je otázka kolonizačná; otázka, ktorá sa vynára, keď sa dostávajú dohromady ľudia národov kultivovaných s národmi nekultivovanými: Ako ďaleko môžu nekultivované národy prijať novú kultúru?

Tu neprichádzajú do úvahy len nejasné morálne pocity, ale veľké a významné životné

otázky bytia. Kto nepozná podmienky národa, či sa nachádza na vzostupnej alebo zostupnej línii vývoja, ak je to či ono podmienené jeho krvou, ten nie je schopný nájsť správnu cestu, aby nejakú kultúru priniesol druhému národu. Tieto všetky problémy sa vynárajú pri úvahách o významnej otázke krvi.

Čo je krv ako taká, to všetci určite poznáte z bežných prírodovedeckých poznatkov. Keď pozorujete ľudí a vyššie zvieratá, tak viete, že krv je skutočne prúdiacim životom. Viete, že krvou sa otvára vnútro človeka navonok, a keď sa to deje, tu prijíma človek, krvou životodarný vzduch, kyslík. Krv sa týmto vdychovaním obnovuje.

Krv, ktorú ľudské vnútro doslova ponúka vnikajúcemu kyslíku, je pre organizmus druhom otravnej látky, je rozrušovateľom, ničiteľom. A táto červenomodrá krv je (určitým druhom spaľovacieho deja) premenená prijímaním kyslíka v červenú, život tvoriacu krv. Táto krv, ktorá vniká do všetkých častí tela a ktorá ukladá vo všetkých častiach tela vyživujúce látky, má úlohu prijímať do seba látky vonkajšieho sveta a najkratšou cestou ich použiť pre výživu bytosti. Ľuďom a vyšším zvieratám je potrebné, aby prevádzali najprv do krvi tieto vyživujúce látky, vytvárali krv, prijímali kyslík zo vzduchu do krvi a telo pomocou krvi budovali a udržiavali.

Nie neprávom povedal jeden duchaplný znalec duše: "Krv so svojím pohybom je takmer ako druhý človek, ktorý sa chová k tomu druhému, pozostávajúcemu z kostí, svalov a nervov, ako určitý druh vonkajšieho sveta."

Celý človek skutočne neustále prijíma svoje udržiavajúce sily z krvi a na druhej strane, odovzdáva krvi to, čo nepoužil. V krvi je teda skutočný dvojník človeka, ktorý ho neustále sprevádza, z ktorého neustále čerpá svoje nové sily a ktorému odovzdáva to, čo už nepotrebuje. Plným právom sa teda nazýva krv prúdiacim životom človeka a je jej prisudzovaný podobný význam, ako buničine u nižších organizmov. Taký má pre človeka význam týmto spôsobom mnohonásobne premenená "zvláštna šťava", krv.

Významný bádateľ Ernst Haeckel nahliadol hlboko do dielne prírody a právom upozornil v populárnych dielach na to, že krv povstala v organizmoch vlastne najneskôr. Ak sledujeme vývoj ľudského zárodka v matkinom tele, zistíme, že základy k stavbe kostí a svalov sú vytvorené už dávno predtým, než povstáva vloha k tvoreniu sa krvi. Vlohy k tvoreniu krvi s jej sústavou krviniek sú viditeľné až neskôr; vynárajú sa veľmi neskoro a z toho prírodná veda právom usudzuje, že vytváranie krvi vôbec nastalo vo svetovom vývoji až veľmi neskoro, že ostatné sily, ktoré tu boli najprv, boli pozdvižené k výške krvi, aby na tomto stupni zapríčinili to, čo v človeku malo byť spôsobené. Keď človek ako ľudský zárodok prešiel predchádzajúcimi stupňami ľudského vývoja, keď ho znovu opakoval, až potom si osvojuje to, čo tu bolo vo svete pred vytvorením krvi - aby potom bol vývoj korunovaný premenou a pozdvižením všetkého skoršieho v osobitnú šťavu, krv.

Ak chceme teraz študovať tajuplné zákonitosti duchovného sveta, ktoré vládnu za krvou, potom sa musíme trochu zaoberať najzákladnejšími pojmomivedy o duchovne. Tieto základné pojmy tu boli už mnohokrát rozoberané. Uvidíte, že tieto elementárne pojmy vedy o duchovne sú práve to horné a že sa nám toto horné zjavuje – keď sa ho naučíme poznať - vo významných zákonoch krvi, v zákonoch ostatného života ako v určitej fyziognómii. Tí, ktorí už dávno poznajú tieto najzákladnejšie zákony vedy o duchovne, mi určite dovoľia, aby som ich krátko zopakoval tým, ktorí sú tu prvýkrát. Tým sa stanú ony zákony aj týmto posluchačom jasnejšie, zvlášť ak sa naučia ich používať na nových príkladoch. Samozrejme tým, ktorí ešte nič nevedia z vedy o duchovne a ešte sa nevžili do tohto životného a svetového názoru, o ktorý tu kráča, bude to, čo teraz poviem, viac menej len zostavením slov, pri ktorých si nemôžu nič predstaviť - ale keď si niekto pod určitými slovami nemôže nič predstaviť, nemá na tom vždy vinu nedostatočnosť pojmov za slovami. Tu možno uviesť poznámku duchaplného Lichtenberga, že ak narazí na seba hlava a kniha a ak zaduní to duto, nemusí byť príčinou toho vždy iba kniha. Podobne je tomu i s posudzovaním

duchovnovedeckých právd našimi súčasníkmi. Ak zaznievajú k ľuďom tieto pravdy často len ako obyčajné slová a ak nemôžu si pri tom nič predstaviť, nemusí vždy byť na vine veda o duchovne. Kto sa však vžije do týchto vecí, uvidí, že za označením a poukazom na vyššie bytosti sa skutočne skrývajú také bytosti, ktoré nemožno nájsť v našom zmyslovom svete. Duchovnovedecký svetový názor nám ukazuje, že človek, ak ho vidíme pred sebou vo vonkajšom svete svojimi zmyslami ako formu a podobu (tvar), je iba časťou ľudskej bytosti a že za jeho fyzickým telom sú dokonca ešte mnohé iné bytosti. Toto hmotné telo má človek spoločné so všetkým, čo leží tu okolo ako nerastné, tzv. neživé veci.

Okrem toho mu človek tzv. telo životné (čiže éterické); slova éter tu nie je použité v tom zmysle, ako to činí fyzikálna veda. Éterické (životné) telo je onen princíp, ktorý pre bádateľa v odbore duchovna nie je len niečím vymysleným, len niečím vyšpekulovaným, ale niečím, čo je jeho otvoreným duchovným zmyslom práve tak skutočné, ako sú vonkajšie zmyslové farby skutočné pre zmyslové oko. Jasnovidne nazerajúcemu človeku je toto éterické (životné) telo viditeľné, skutočne viditeľné. Je oným činiteľom, ktorý povoláva neústrojnú látku k oživenému bytiu, pozdvihuje ich z neživotnosti, aby ich nadviazal na niť života. Nemyslite si, že éterické telo je pre bádateľa v odbore duchovna len niečím, čo si primýšľa k tomuto neživotnému. O to sa pokúšajú prírodovedci. Hľadajú, ako doplniť to, čo môžu na veciach pozorovať drobnohládcom atď, a vymýšľajú si niečo, čo potom nazývajú životným princípom. Na tomto stanovisku duchovnovedecké bádanie nestojí. Riadi sa určitou zásadou.

Nehovorí si: "Tu stojím ja ako bádateľ tak, aký práve som. Čo je vo svete, to sa musí podrobiť môjmu terajšiemu stanovisku. Čo nemôžem poznať, ... to nie je! "

Je to asi tak chytré, ako keď povie slepý, že farby sú fantastickou vecou. Tu nemôže rozhodovať ten, kto o farbách nič nevie, ale ten, kto ich vidí. Človek sa stále vyvíja. Preto hovorí veda o duchovne: Ak zostaneš takým, akým si teraz, potom neuzrieš nič z éterického tela a potom môžeš hovoriť "o hraniciach poznania", o tom, čo "nikdy nepoznáme". Keď sa staneš však iným, ak si svojíš potrebné schopnosti k postrehovaniu duchovných vecí, potom už nemožno hovoriť o hraniciach poznania. Možno o nich hovoriť len potiaľ, pokiaľ si človek neotvoril vnútorné zmysly. Preto je agnosticizmus, (názor, že nemožno poznať veci nad prirodzenosťou), tak tiesnivým bremenom našej kultúry. Hovorí: Človek je taký a taký, a ak je taký a taký, potom môže tiež iba to a ono spoznať.

Na to je potrebné odpovedať: Ak je dnes niekto takým a takým, tu sa musí stať práve iným, a potom bude aj inak spoznávať.

Druhým článkom bytosti človeka je teda telo éterické (životné), ktoré má človek spoločne so svetom rastlinným.

Treťou časťou je tzv. astrálne telo (telo cítiace), pomenované tak veľmi krásne a významovo (priliehavo)! Neskôr si tu tiež ešte ukážeme, že sa tak nazýva oprávnene. Theosofovia, ktorí by chceli toto pomenovanie zameniť za iné, nemajú tušenie, o čo tu ide. Astrálnemu telu prináleží – v človeku a zvierati - pozdvihnúť oživené bytie k vnímajúcej podstate, tak že sa v oživenom organizme šťavy nielen pohybujú, ale že sa v ňom prejavuje to čo nazývame rozkošou a žiaľom, radosťou a bolesťou. Tím máte v podstate vyznačený rozdiel medzi rastlinou a zvieratím, hoci sú tu ešte rozdiely.

Nová skupina prírodovedeckých bádateľov mienila, že je potrebné v priamom zmysle pripisovať cítenie tiež rastline; to je však len hra so slovami. Je samozrejmé, že sa u určitých rastlín, keď do ich blízkosti niečo príde, alebo keď na ne niečo pôsobí, javia stavy vzrušenia.

To však nie je žiadne cítenie. Vo vnútri bytosti by sa musel vynoriť obraz ako odlesk podráždenia. Aj keď sa u niektorých rastlín javí reakcia na vonkajší vplyv, nie je to predsa ešte dôkazom, že by rastlina vnútorne také dráždivé vplyvy pozdvihovala k cíteniu

(vnímaniu), že ich vnútorne prežíva. Práve to, čo prežíva vnútro, to sídli v astrálnom tele. Tak vidíme, že to, čo postúpilo nahor až ku zvieraťu, pozostáva z tela fyzického, tela éterického (životného) a z tela astrálneho.

Človek však vyniká nad zvieratami niečím úplne zvláštnym; čím takto zviera prevyšuje, to vždy uvažujúci ľudia vnímali. Poukazuje na to Jean Paul, rozprávajúci o sebe vo svojom životopise, že sa pamätá úplne presne na to, ako jemu (ako malému dieťaťu), na dvore jeho otcovského domu, blysla v duši myšlienka: si predsa "ja", si predsa bytosť, ktorá si môže vnútorne povedať "ja"! To na neho urobilo významný dojem.

Všetky takzvané vonkajšie psychológie prehliadajú to najdôležitejšie, na čom v tomto bode záleží. Sledujte ma po niekoľko minút v subtilnej úvahe, ktorá vám však ukáže, o čo tu ide.

V reči je len jediné slovo, ktoré sa zásadne líši od všetkých ostatných slov. Každú vec, ktorá sa nachádza v tejto miestnosti, môže každý z vás pomenovať menom tejto veci; stôl pomenuje každý stolom, stoličku stoličkou. Ale je len jedno slovo, jedno meno, ktorého nemôžete použiť pre nič iné než len pre seba: je to slovo, ja ". Nikto nemôže druhému povedať, ja"! -Je to meno, ktoré si môže dať len duša sama. Každý druhý je pre mňa "ty", a, ja "sám som pre každého druhého tiež" ty ".

Všetky náboženstvá pociťovali toto "ja" ako výraz pre bytosť v duši, pomocou ktorej je duša schopná dať v sebe samej hovoriť božskému základu svojej bytosti. Tu začína potom to, čo nikdy nemôže prenikať do človeka cestou vonkajších zmyslov, čo nikdy nemôže byť vo svojom význame pomenované zvonka, ale čo musí zaznievať z najhlbšieho vnútra. Tu začína ten monológ, onen samohovor duše, ktorou sa v duši ohlasuje boh sám (božské "ja"), keď sa uvoľnila cesta pre vstúpenie ducha do duše.

V dávnych kultúrnych náboženstvách, ešte u starých Hebrejov, bolo toto meno označované ako "nevysloviteľné meno božie", nech to dnešní filológovia prekladajú akokoľvek.

Meno Boha starých Židov neznamená nič iné, než to, čo sa dnes vyslovuje slovom, „ja “.

Poslucháčov sa zmocnilo pohnutie, ak bolo zasvätencom vyslovené meno "neznámeho Boha", keď v chráme zaznelo: "Som, ktorý som" (keď poslucháči tušili, čo je tým vyjadrené).

V tomto slove je vyjadrený štvrtý článok ľudskej bytosti, ktorý má človek v období svojho pozemského bytia sám pre seba.

Toto „ja“ obsahuje a vytvára v sebe zárodok k vyšším stupňom ľudskosti. Teraz je možné len poukázať na to, čo má byť v budúcnosti vo vývoji ľudstva týmto štvrtým článkom uvedené do existencie.

Človek teda pozostáva z tela fyzického, éterického, astrálneho a ja "(jástva) čiže vlastného vnútorného života; a v tomto vnútornom živote sú zárodok k trom ďalším stupňom vývoja človeka, ktoré majú povstať z krvi, a to: manas, buddhi a atman.

Manas je označenie pre duchovné, ja "v protiklade k telu samému; buddhije životný duch; atman je duchovný človek, vlastný, pravý duchovný človek, ktorý sa dnes vznáša pred človekom iba ako ideál (ktorý chová ako malý zárodok vo svojom vnútri a ktorý dosiahne vrchol svojho vývoja v ďalekej budúcnosti).-

A tak tu máme podobne, ako je v dúhe sedem farieb, v tónovej stupnici sedem tónov, v ríši atómov sedem stupňov atómovej váhy, i sedemstupňovú ľudskú bytosť, ktorá sa zase delí v štyri spodné a tri horné stupne.

Nuž pokúsme sa raz si ujasniť, ako sa toto horné, duchovné, fyziognomicky vyjadruje v tom dolnom, ako sa nášmu zraku javí v zmyslovom svete.

Vezmime najprv to, čo v človeku tvorí fyzické telo. Toto telo je spoločné s tzv. neživou

prírodou. Ak hovoríme o tomto fyzickom tele duchovnovedecky, potom vôbec nehovoríme o tom, čo vidí fyzické oko, ale o spojitosti síl, ktoré fyzické telo konštruovali, o tom, čo ako silová prirodzenosť stojí za fyzickým telom. Pozrime sa na rastlinu ako na bytosť, ktorá má už éterické (životné) telo, ktoré pozdvihuje k životu fyzické látky, to, čo je zmyslovou hmotou, premenenou v životné šťavy.

Čo to je, čo tzv. neživotné látky premieňa v životné šťavy?

Nazývame to éterickým telom; éterické telo spôsobuje to isté vo zvierati a to isté aj v človeku, dvíha to, čo je iba hmotou vnímanou zmyslovo, k oživenému zoskupeniu, k oživej tvárnosti, podobe. Toto éterické telo je opäť prestúpené telom astrálnym (cítiacim).

Čo robí toto telo astrálne?

Astrálne (cítiace) telo uvádza do pohybu uvedené substancie k vnútornému spoluprežívaniu hmotného obehu - pohybu štiav, takže sa vonkajší pohyb zrkadlí vo vnútorných zážitkoch.

Tým sme dospeli tak ďaleko, že chápeme človeka, pokiaľ je postavený do ríše živočíšnej, zvieracej. Všetky substancie, z ktorých sa človek skladá, nachádzate tiež vonku v neživej prírode: kyslík, dusík, vodík, síru, fosfor atď. Ak má byť to, čo bolo éterickým telom premenené v oživenú substanciu k vnútornému zmocňovaniu sa sveta, k tvoreniu vnútorných zrkadlových obrazov toho, čo sa deje vonku, tu musí byť éterické telo preniknuté tým, čo nazývame astrálnym telom.

Astrálne telo vyvoláva cítenie.

Teraz však, na tomto stupni, vyvoláva astrálne telo pocity úplne zvláštnym spôsobom. Éterické telo premieňa neústrojnú látku v životné šťavy; astrálne telo premieňa tieto oživené látky v substanciu pociťujúcu, vnímajúcu.

Ale - a prosím, aby ste si to zvlášť všimli - čo pociťuje bytosť, ktorá je vybavená iba týmito tromi telami?

Pociťuje len seba samého, len svoje vlastné životné deje; vedie v sebe uzavretý život! To je nanajvýš zaujímavá skutočnosť mimoriadnej dôležitosti, ktorá si zaslúži, aby sme k tomu prizerali.

Pozrite sa na nižšie zviera! Čo si vytvorilo? Neživé látky premenilo v oživenú substanciu, a oživenú pohybujúcu sa substanciu opäť v substanciu pociťujúcu. A cítiaca (vnímajúca) substancie je len tam, kde je k tomu už aspoň vložka (k tomu, čo sa neskôr prejavuje vo vytvorenej sústave nervovej).

Tak máme teda látky neživé, oživené, a substanciu prestúpenú cítiacimi nervami. Ak sa pozriete na kryštál, tú zistíte v tomto kryštálovom tvare, najprv prejav určitých prírodných zákonitostí, ktoré vládnu vonku v tzv. neživej prírode. Žiadny kryštál nemôže vzniknúť bez prírody, ktorá ho celo obklopuje. Z vesmíru, z kozmických súvislostí nemôžete vytrhnúť žiadny článok a postaviť ho samostatne, práve tak, ako nemôžete vytrhnúť človeka z celého jeho okolia, pretože keby ste ho vyzdvihli len niekoľko míľ nad zem, musel by zomrieť. Ako, je človek mysliteľný len na tom mieste, kde je, kde sa v ňom, zoskupujú patričné sily a musí v ňom žiť, tak ako je tomu už u kryštálov, a kto správne pozerá na kryštál, nájde v ňom celú prírodu, celý vesmír v jednotlivom odtlačku. Je teda úplne správne tvrdenie Cuvierovo, že dokonalý anatóm môže usúdiť z jedinej kosti, ktorému zvieratú patrila, pretože každé zviera musí mať úplne osobitnú formu svojich kostí.

Podobne žije celý vesmír tiež v tvare kryštálu. A práve tak sa odtláča v oživej substancii jednotlivé bytosti celý vesmír. Obdobným spôsobom sa celý vesmír prejavuje v oživej substancii živej bytosti. Prúdiace šťavy takej bytosti sú teda malým svetom, odtlačkom veľkého sveta.

Keď sa v substancii prebúda cítenie, čo potom žije vo vnímaní najjednoduchšej bytosti?

U tohto vnímania sa zrkadlia kozmické zákonitosti, takže jednotlivá žijúca bytosť v sebe

mikrokozmičky pociťuje celý makrokosmos. Cítiaci život najjednoduchšej bytosti je teda odtlačkom vesmíru, ako je kryštál odtlačkom svojho tvaru (formy). U takého jednoduchého živého tvora máme čo činiť iba s temným vedomím.

Čo ma však v sebe väčšiu tuposť (ľahostajnosť), to je na druhej strane vyvážené väčším rozsahom. Celý vesmír svieta do temného vedomia vnútra takej bytosti. Nuž, v človeku tiež nie je nič iného než zložitejšie vytvorenie tých troch tiel, ktoré sa nachádzajú v najjednoduchších pociťujúcich (vnímajúcich) živých bytostiach.

Vezmite človeka, a neprizerajte k jeho krvi. Vezmite ho ako bytosť, ktorá je utvorená z látok fyzického sveta (ho obklopujúceho); bytosť, ktorá má práve tak, ako rastlina, v sebe šťavy, ktoré premieňa v oživenú substanciu a do ktorých včleňuje nervovú sústavu. Táto prvotná nervová sústava je tzv. sympatickou sústavou nervovou. Tento sympatický nervový systém sa v človeku nachádza po oboch stranách chrbtice, má na každej strane rad uzlín, rozvetvuje sa a vysielajú svoje nitky do rôznych orgánov pľúc, zažívacieho ústrojenstva atď. S chrbticou je spojený postrannými povrazcami.

Táto sympatická nervová sústava predovšetkým znamená pociťový život ako bol prave popísaný. Človek však nemôže svojim vedomím dosiahnuť až k tomu čo sa v týchto nervoch zrkadlí z kozmického diania. Tieto nervy sú iba výrazovým prostriedkom, ako je vybudovaný život človeka z okolitého kozmického sveta, tak sa zrkadlí tento vesmírny život v sústave sympatických nervov. Tieto nervy žijú temným vnútorným vedomím. Keby sa človek mohol ponoriť do tejto sústavy sympatického nervstva, mohol by, keby uspal svoju hornú nervovú sústavu uvidieť vládnuce a pôsobiace zákony veľkého kozmu ako v živom svetle. U človeka dávnej minulosti bolo ešte jasnovidectvo, ktoré je dnes prekonané a ktoré je možné spoznať keď sa zvláštnymi dejmi vypne činnosť hornej (mozgovej nervovej) sústavy, a tým sa uvoľní spodné vedomie. Potom žije človek zvláštnym spôsobom v nervovej sústave, ktorá sa stáva zrkadlom okolitého sveta. Určití nižší živočíchy si tento stupeň vedomia udržali a uchovali si ho až do dneška. Je to teda temne zastreté vedomie Ale toto vedomie je obsiahlejšie než naše dnešné ľudské vedomie, pretože zrkadlí oveľa ďalekosiahlejšie svet, nielen onen malý úsek, ktorý vníma dnešný človek.

U človeka však nadchádza niečo iné. Ak priebehom vývoja až k sympatickému nervstvu našiel vesmír svoj zrkadliaci sa obraz, tu sa otvára na tomto stupni vývoja bytosť opäť navonok. K sympatickej nervovej sústave sa pričleňuje miecha. Miecha a mozgová sústava potom vedie k orgánom, ktoré tvoria spojenie s vonkajším svetom.

Keď došlo tvorenie v človeku do tohto štádia, potom už tu nie je svojou bytosťou len k tomu, aby v sebe dal zrkadliť pôvodné tvorivé zákony vesmíru, ale potom vstupuje zrkadlový obraz sám do spojenia s okolím. Keď sa sympatická nervová sústava prepojila s vyššími časťami nervovej sústavy, potom je to výrazom uskutočnenej premeny astrálneho tela. Takéto astrálne telo potom neprežíva kozmický život len v temnom vedomí, ale pripája k tomu svoj osobitý vnútorný život. Sympatickou nervovou sústavou pociťuje bytosť to, čo sa deje mimo nej. A z najvyššej formy nervovej sústavy, ktorá sa prejavuje v prítomnej dobe vývoja človeka, berie sa z hore sformovaného astrálneho tela látka k tvoreniu obrazov vonkajšieho sveta, k tvoreniu predstáv. Človek teda stratil schopnosť prežívať pôvodné temné obrazy vonkajšieho sveta; pociťuje svoj vnútorný život a buduje si z tohto svojho vnútorného života na vyššom stupni nový svet predstáv, ktorý mu síce zrkadlí len malú časť vonkajšieho sveta, avšak jasnejším, dokonalejším spôsobom.

S touto premenou na vyššom stupni vývoja kráča ruka v ruke ešte iná premena. Pretváranie astrálneho tela sa rozširuje na telo éterické. Práve tak ako éterické telo pri svojom pretvorení uvádza do činnosti telo astrálne, ako pristupuje k sympatickej nervovej sústave sústava miechy a mozgu, tak spôsobuje to, čo vyrástlo a uvoľnilo sa po prijatí nižšieho obehu štiav, premenu nižších štiav v to, čo nazývame krvou. **Krv je skutočným prejavom**

individualizovaného éterického tela podobne, ako je mozog a miecha prejavom individualizovaného astrálneho tela. A týmto individualizovaním sa uskutočňuje to, čo žije v "ja".

Keď sme z tohto hľadiska sledovali človeka vo vývoji tak ďaleko, zistíme, že tu máme najprv päťčlánkový reťaz:

1. telo fyzické, 2. telo éterické; 3. telo astrálne alebo -
 1. neústrojné, neutrálne fyzikálne sily;
 2. životné šťavy, ktoré sa nachádzajú aj v rastlinstve;
 3. nižšia čiže sympatická nervová sústava,
 4. z nižšieho astrálneho tela vyzdvihnuté vyššie telo astrálne, ktoré sa prejavuje v mieche a v mozgu;
 5. onen princíp, ktorý individualizuje éterické telo.

Ako boli individualizované tieto dva princípy, podobne sa aj v človeku individualizuje prvý princíp, ktorým neživotné látky vnikajú zvonku do ľudského tela a budujú ho. Táto premena je u dnešných ľudí ešte len v začiatkoch.

Vidíme, ako vonkajšie beztvare látky vtekajú do ľudského tela, ako éterické telo tieto látky pozdvihuje k oživeným podobám, ako sú potom astrálnym telom formované predstavy vonkajšieho sveta, ako sa tento odraz vonkajšieho sveta ďalej rozvíja vo vnútorne zážitky a ako potom tento vnútorný život zo seba opäť vytvára obrazy vonkajšieho sveta.

Keď potom prejde premena do éterického tela, vzniká krv. Krvná sústava so srdcom je prejavom premeneného éterického tela, ako je miecha a mozog prejavom premeneného astrálneho tela. A ako mozog vníma vonkajší svet a vnútorne ho prežíva, tak je krvou pretváraný tento vnútorný svet v tele človeka do vonkajšieho prejavu.

Keď chcem tieto zložité deje, ktoré tu prichádzajú do úvahy, vykresliť, musím hovoriť v podobenstvách. Krv prijíma mozgom vnútorne uchopené predstavy vonkajšieho sveta, pretvára ich v živé tvorivé sily a nimi vytvára terajšie ľudské telo. Takto je krv látkou, ktorá buduje ľudské telo. Máme tu pred očami dej, ktorým krv prijíma to najvyššie, čo môže prijať zo sveta: kyslík-to, čo krv vždy obnovuje a zásobuje novým životom. Tým je krv podnecovaná otvárať sa vonkajšiemu svetu.

Sledovali sme cestu z vonkajšieho sveta do sveta vnútorného a opäť z vnútra naspäť navonok. Teraz je možné dvojo. Vidíme, že vznik krvi je nutné vidieť tam, kde človek predstupuje pred svet ako samostatná bytosť, kedy z pocitov, do ktorých si previedol vonkajší svet, si samostatne opäť tvorí pojmy a predstavy, kedy sa človek stáva tvorivým, kde sa teda rodí jeho "ja", jeho vlastná vôľa. Žiadna bytosť, v ktorej sa tento dej ešte neuskutočnil, by si sama zo seba nemohla ešte povedať "ja". V krvi spočíva princíp pre "jástvo." Ja sa môže prejavovať len tam, kde je bytosť schopná sama v sebe utvárať obrazy, ktoré si tvorí o vonkajšom svete. Bytosť nadaná jástvom musí mať schopnosť prijať do seba vonkajší svet a v sebe samej ho opäť vytvárať. Keby mal človek len mozog, mohol by v sebe vytvárať a v sebe prežívať len predstavy vonkajšieho sveta; mohol by si k sebe len povedať: vonkajší svet sa vo mne opakuje ešte raz ako zrkadlový obraz. Ak môže však človek toto opakovanie vonkajšieho sveta vybudovať v novej podobe, potom táto podoba už nie je vonkajším svetom, je skutočnosťou "ja".

Bytosť s obyčajnou sympatickou nervovou sústavou zrkadlí vonkajší svet. Nepociťuje teda tento vonkajší svet ešte ako seba, nepociťuje sa ešte ako vnútorný život. Bytosť s miechou a mozgom pociťuje toto zrkadlenie ako vnútorný život. Ale bytosť s krvou prežíva svoj vnútorný život ako svoju vlastnú podobu. Krvou sa utvára za pomoci kyslíka z vonkajšieho sveta podľa predstáv vnútorného života vlastné telo. Toto utváranie sa prejavuje v postrehovaní jástva. "Ja" ukazuje k dvom stranám a krv je vonkajším výrazom tohto poukazu. Pohľad jástva sa obracia dovnútra, vôľa jástva sa obracia navonok. Sily krvi sú

obrátené dovnútra, vytvárajú vnútro. Navonok sú smerované ku kyslíku vo vonkajšom svete. Preto upadá človek pri zaspávaní do bezvedomia. Upadá do toho, čo môže vedomie prežiť v krvi. Ak otvorí však človek oči do vonkajšieho sveta, tu krv prijíma do svojich tvorivých síl obrazy utvorené mozgom a zmyslami.

Tak je tu krv medzi vnútorným obrazným svetom a živým vonkajším svetom tvarov. Táto úloha sa nám ujasní, keď prihliadneme k dvom javom: jeden z nich je pôvod, príbuznosť vedomých bytostí; druhý jav je skúsenosť sveta vonkajších zážitkov. Pôvod (rod) nás stavia - ako sa obyčajne hovorí, do pokrvného príbuzenstva. Človek sa rodí v závislosti na rade svojich predkov, a na tom, čo prešlo na neho dedením z jeho predkov, to všetko sa prejavuje v jeho krvi. V krvi je spojené takmer všetko, čo sa vytvorilo z hmotnej minulosti človeka. V krvi sa však vopred zobrazuje aj to, čo sa pripravuje pre budúcnosť.

Ak stlmí teda človek svoje vyššie vedomie, ak je v hypnóze, v somnambulnom stave alebo v stave atavistického jasnovidectva, tým sa ponára, do oveľa hlbšieho vedomia a vníma veľké svetové zákonitosti snivým spôsobom, len oveľa jasnejšie a zreteľnejšie než v najjasnejšom sne obyčajného spánku. Tu potlačil v sebe človek činnosť mozgu, a v hlbokom somnambulnom stave tiež aj činnosť miechy; prežíva činnosť sympatickej nervovej sústavy, v temnej a zastretej forme život v celom vesmíre. V takom prípade krv už nevyjadruje obrazy vnútorného života, ktoré by boli sprostredkované mozgom, ale to, čo vonkajší svet do neho vstaval. To však budovali na človeku sily jeho predkov. Ako má tvar nosa po svojich predkoch, tak má aj tvar svojho celého tela. Človek pociťuje pri stlmenom vedomí svojich predkov v sebe obdobne, ako vníma v sebe za bdelého vedomia predstavy vonkajšieho sveta, vyvolané zmyslami. Človek potom ešte temne spoluprežíva život svojich predkov.

Všetko sa na svete vyvíja, rovnako tak i ľudské vedomie. Onen druh vedomia, aký máme teraz, nemal človek vždy. Keď ideme v čase naspäť k našim dávny predkom, uvidíme sa s iným druhom vedomia. V prítomnej dobe človek svojimi zmyslami vníma za bdelého denného vedomia vonkajšie veci a pretvára ich v predstavy. Tieto predstavy vonkajšieho sveta pôsobia na jeho krv. V jeho krvi žije a pracuje teda všetko čo prijal vonkajšími zmyslovými zážitkami do seba. Týmito zážitkami a skúsenosťami zmyslov je naplnená pamäť. Proti tomu zostáva tomuto dnešnému človeku neznáme, čo z jeho predkov prešlo dedičnosťou do jeho vnútorného života. Nevie nič o formách svojich vnútorných orgánov. Tak tomu v dávnoteku nebolo. Vtedy nežilo v krvi iba to, čo prijali zmysly zvonku, ale aj to, čo je obsiahnuté v telesnej podobe. A pretože sa táto telesná podoba dedí po predkoch, pociťoval človek v sebe život predkov.

Keď si predstavíme také vedomie vystupňované, utvoríme si predstavu-ako sa to v pamäti prejavuje. Človek, ktorý prežíva len to, čo vníma svojimi zmyslami, spomína si tiež len na to, aké zažil vonkajšie zmyslové zážitky. Môže mať len vedomie o tom, čo od svojho detstva týmto spôsobom poznal.

Inak tomu bolo v dávnoteku, u človeka minulosti, ktorý prežíval to, čo v ňom bolo, a pretože toto vnútorné bolo výsledkom dedičnosti, prijímal vo svojich predstavách zážitky svojich predkov. Nespomínal si len na svoje detstvo, ale aj na zážitky svojich predkov. Tento život jeho predkov bol prítomný zároveň v obrazoch, ktoré prijímala jeho krv. I keď to je dnešnému materialistickému spôsobu predstáv niečím neuveriteľným, napriek tomu je to tak, že ľudia mali vedomie, ktorým pozorovali nielen vlastné zmyslové vnemy ako svoje zážitky, ale aj zážitky svojich predkov. Vtedy hovorili "ja som prežil" nielen o tom, čo prežila ich osobnosť, ale tiež o tom, čo zažili ich predkovia. Spomínali si na to.

Tento skorší druh vedomia človeka bol síce voči dnešnému bdelému dennému vedomiu zastretý, bol viac neživo stupňovaným snívaním, ale bol za to obsažnejší. Rozprestieral sa až cez skúsenosti predkov. Syn sa cítil spojený s otcom a dedom v jednom, ja ", pretože prežíval ich vlastné zážitky ako svoje vlastné.

Vtedajší človek mal také vedomie, že nežil iba vo svojom osobnom svete; v jeho vnútri

oživalo vedomie jeho predchádzajúcich generácií - preto neoznačoval menom len svoju osobnosť, ale celý rad pokolení. Syn, synovec atď. označovali ako spoločné jedným menom to, čo nimi všetkými prechádzalo. Človek pociťoval seba ako článok celej rady generácií. To bolo skutočným, pravdivým pociťovaním.

A čím sa táto oblasť vedomia premenila v iný?

Bolo to spôsobené udalosťou, ktorá je dejinám duchovnej vedy dobre známa. Ak idete dejinami naspäť, zistíte, ako v období Zeme nadchádza pre všetky národy okamih, ktorý vám môže byť úplne presne u každého jednotlivého národa označený. Je to okamih, kedy národ vstupuje do nového kultúrneho štádia, kedy prestáva mať tradície, kedy prestáva vlastniť odvekú múdrosť, múdrosť, ktorá pretekala krvou celých generácií.

Národy o tom vedeli a toto vedomie nachádzame zachované v starých povestiach národov. Kmene zostávali totiž v skorších dobách v sebe uzavreté. Jednotliví členovia rodu sa medzi sebou navzájom ženili. Tak tomu bolo predtým u všetkých plemien a národov.

A to je pre ľudstvo dôležitý okamih, keď tento princíp bol prelomený, kedy cudzia krv sa zmiešala s cudzou krvou, kedy pokrvne blízke sobášne sa menili v sobášne vzdialené. Blízke sobášne uchovávali krv pokolenia, ponechávajú totiž prúdiť jednotlivými členmi kmeňa krv, ktorá po generácie pretekala kmeňom, národom. Vzdialenejší sobáš vlieva do človeka novú krv a prelomenie kmeňového princípu, toto zmiešanie krvi, ktoré sa vyskytuje u všetkých národov skôr alebo neskôr, znamená zrodenie vonkajšieho rozumu, zrodenie intelektu.

Skutočne dôležité je, že v minulosti tu bol určitý druh skrytého snivého jasnoviectva a že povesti a báje vzišli práve vďaka tejto jasnozrivej schopnosti, ktorá sa mohla vyžívať v príbuzenskej krvi podobne, ako sa dnešné vedomie vyžíva v zmiešanej krvi. S objavením sa vzdialených sobášov nadchádza tiež zrodenie logického myslenia, intelektu. Hoci by to prekvapovalo, je tomu tak. Je to poznanie, ktoré bude stále viac a viac potvrdzované vonkajším bádáním. Počiatky k tomu boli už urobené. Premiešanie krvi, ku ktorému dochádza vzdialenými sobášmi, je súčasne tým, čo zároveň spôsobuje pohasínanie skoršieho jasnoviectva, aby sa mohlo ľudstvo pozdvihnúť k vyššiemu vývoju. Podobne ako ten, kto prechádza okultným vývojom, toto jasnoviectvo opäť vyvoláva a premieňa ho v novú formu, tak sa dnešné bdelé vedomie obrátene vyvinulo zo starého temného skrytého jasnoviectva.

V prítomnej dobe sa prejavuje celý okolitý svet, ktorému sa človek odovzdáva, v jeho krvi a toto okolité prostredie utvára, formuje vnútro podľa vonkajšku. U prvotných ľudí sa telesné vnútro prejavovalo v krvi viac. V dávnej minulosti sa so spomienkou na prežitky predkov dedili aj sklony k tomu či onomu, k "dobru a zlu". V "krvi" potomkov sa vyciťovalo pôsobenie sklonov predkov. Keď potom vzdialenými sobášmi dochádzalo k miešaniu krvi, bola pretrhnutá tiež aj táto súvislosť s predkami. Človek prešiel k vlastnému osobnému životu. Vo svojich mravných sklonoch sa učil riadiť tým, čoho nadobudol v osobnom živote.

Tak sa vyjadruje v nemiešanej krvi moc života predkov, v premiešanej krvi moc vlastných zážitkov.

O tom rozprávajú báje a povesti všetkých národov. Hovoria nám: čo má moc nad tvojou krvou, to má moc aj nad tebou. Moc národných tradícií sa skončila, keď už nemohla pôsobiť na krv,

Keď jej prijímacia schopnosť pre takú moc predkov zhasla zmiešaním s cudzou krvou. Táto veta platí v najväčšom rozsahu. **Nech sa ktorákoľvek moc chce zmocniť človeka, musí na neho pôsobiť tak, že sa toto pôsobenie prejaví v krvi.**

Ak chce teda nejaká zlá moc nadobudnúť vplyvu nad človekom, musí opanovať jeho krv. Tu je onen hlboký a duchaplný rys spomínanej Faustovej vety. Preto hovorí predstaviteľ zlého princípu: napíš mi svoje meno krvou pod zmluvu. Ak mám tvoje meno napísané tvojou krvou, zmocnil som sa ťa v tom, v čom vôbec človek môže byť chytený, pretiahol som ťa k sebe. Komu patrí krv, tomu patrí aj človek alebo ľudské, ja ".

Ak narážajú na seba dve skupiny ľudí, ako tomu býva pri kolonizácii, potom ten, kto

pozná vývoj, bude môcť povedať, či bude cudzia kultúra prijatá alebo nie. Vezmite národ, ktorý vyrástol zo svojho prostredia, v ktorého krvi sa toto jeho okolie od tlačilo, a pokúste sa mu naočkovať cudziu kultúru. Je to nemožné. A to je tiež príčinou, prečo museli istí praľudia zaniknúť, keď do určitých krajín prišli kolonizátori. Takáto otázka sa musí posudzovať z tohto hľadiska. Potom sa už nebude veriť, že každému je možné všetko naočkovať, vštípiť. Od krvi sa dá očakávať len to, čo ešte môže dokázať.

Objav súčasnej vedy, že keď sa zmieša krv nejakého zvieratá s inou krvou zvieratá, ktoré nie je s prvým zvieratom príbuzné, že jedna krv usmrcuje druhú, to je starý okultný poznatok. Ak zmiešate ľudskú krv s krvou nižšej opice, dôjde k zničeniu, pretože sú tieto krvi od seba príliš vzdialené. Zmiešajte ľudskú krv s krvou vyššej opice, neusmrcujú sa. Ako zmiešanie krvi zvieracích druhov, ak sú od seba príliš vzdialené, prináša skutočnú smrť, tak je to aj krv, ktorá usmrtila staré jasnovidectvo nižšieho človeka, keď sa zmiešala s krvou človeka, ktorý s ním nebol kmeňovo spriaznený. Všetok dnešný duchovný život nie je nič iného, než výsledok miešania krvi a v neďalekej dobe sa bude tiež študovať vplyv miešania krvi. Premiešanie sa bude môcť sledovať v živote človeka spätne, ak bude sa také bádania konať z hľadiska duchovnej vedy.

Teda: krv ku krvi zvieracích druhov vývojovo od seba vzdialených, usmrcuje; krv ku krvi sebe príbuzných zvieracích druhov neusmrcuje. Fyzický organizmus človeka sa zachová, aj keď cudzia krv sa zmieša s cudzou krvou, ale jasnozrivá sila umiera vplyvom zmiešania alebo vzdialených sobášov.

Človek je utváraný tak, že keď sa mieša krv s krvou, a toto miešanie neprichádza zo strany, ktorá je vo vývoji príliš vzdialená, zrodí sa intelekt. Tým sa zničí jasnozrenie pôvodne pochádzajúce z animálneho stavu a vo vývoji sa rodí nové vedomie.

Je tu teda u ľudského vývoja na vyššom stupni niečo podobné, ako na nižšom stupni vo zvieratstve. Vo zvieratstve usmrcuje cudzia krv. V ľudstve usmrcuje cudzia krv to, čo je viazané na pokrvné príbuzenstvo - teda temné jasnozrenie.

Bdelé denné vedomie človeka prítomnosti je teda výsledkom usmrcujúceho deja. Počas vývoja bol usmrtený duchovný život podmienený princípom blízkych sobášov, ale za to sa zo vzdialeného sobášneho spojenia zrodilo bdelé vedomie, niečo nové: intelekt.

Čo teda môže žiť v krvi človeka, to žije v jeho jástva, v jeho "ja". Ako je fyzické telo prejavom fyzického princípu, éterické telo výrazom pre životné šťavy a ich sústavy, astrálne telo výrazom pre nervovú sústavu, tak je krv výrazom pre jástvo.

Fyzický princíp, éterické telo, astrálne telo sú tým "horným"; fyzické telo, životná sústava a sústava nervová sú to "spodné"; „ja“ je to horné, "krv" je to spodné.

Ak sa chce človek v praktickom živote dostať dopredu - musí k tomuto prihliadať. Kto sa chce zmocniť človeka, musí sa zmocniť jeho krvi. Je napr. možné usmrtiť nejaký národ v jeho osobitosti, keď pri kolonizácii očakávame od jeho krvi viac, než môže zniesť, pretože v krvi sa vyjadruje "ja". Krása a pravda sa zmocňujú človeka až vtedy, ak majú jeho krv. Mefisto sa zmocňuje Faustovej krvi, pretože chce získať jeho, ja ". Hlavná veta, ktorá je zásadná v tejto prednáške, je preto vzatá z hlbokého poznania. Áno:

krv je úplne zvláštna šťava.